

NIVÅ 1 I FREMMEDSPRÅK PÅ UNGDOMSTRINNET OG I VGS – SAMME NIVÅ?

Sonja Skjær¹
Institutt for lærerutdanning og skoleforskning
Universitetet i Oslo
Fyrstikkalleen skole (F21), Oslo

Innledning og situasjonsbeskrivelse

På ANPE²s 3. konferanse september 2010 holdt jeg et innlegg med påfølgende "taller" ("verksted") der vi så på likheter og ulikheter mellom nivå 1 i spansk slik nivået kommer til uttrykk i henholdsvis ungdomsskolen og i videregående opplæring studieforberedende program. Bakgrunnen for å ta opp dette temaet var et uttrykt ønske fra mange lærere, spesielt i ungdomsskolen, om å få en avklaring av "hvor nivået ligger", altså en avklaring av hva som egentlig forventes av kompetanse etter gjennomført nivå 1, samt en observasjon fra undertegnede side av at nivået og læreplanen forstås og praktiseres ulikt i de to skoleslagene. Denne observasjonen bygger på mange møter med lærere i begge skoleslag, både som kursholder og i andre sammenhenger, og diverse besøk i ungdomsskolen som representant for lærerutdanningen ved UiO (PPU, ILS). I tillegg underbygges observasjonen av samtaler med, og nivåkartlegging av, elever som har hatt spansk i ungdomsskolen og som kommer til vgs³ for å ha nivå 2. Mange vgs-lærere mener at veldig mange elever kommer med nivå 1 fra ungdomsskolen, ofte med gode karakterer, uten å ha det forventede nivået for å kunne begynne på nivå 2 i vgs. Det må sies at all egen undervisningserfaring fram til aug. 2010 er fra vgs. Når dette skrives, er jeg godt over halvveis i mitt første år med en 10.klasse på min nye skole, F21⁴, som er en 8-13 skole. Deler av skoleåret settes 9.trinns- og 10.trinnselever sammen i såkalte mestringsgrupper, så jeg har fått kjennskap til både 9.trinnsnivå og 10.trinnsnivå i løpet av skoleåret 2010/2011.

Arbeidet med å forsøke å klargjøre hva som er forventet sluttkompetanse etter nivå 1 i fremmedspråk/spansk har vært en prosess som begynte i forbindelse med kurs jeg holdt i regi av Utdanningsforbundet vinteren 09/10 og fortsatte med et innlegg og et lite "taller" på kurset som ANPE og Det spanske

---

¹ <http://www.enmitg.com/sonja/skjaer/index.html>

² Asociación Noruega de Profesores de Español <http://www.anpenorge.no>

³ Forkortelsen vgs brukes for "videregående skole studieforberedende program".

⁴Fyrstikkalleen skole (F21) <http://www.f21.no/>

utdanningsdepartementet (Ministerio de educación de España) arrangerte i slutten av januar 2010 på, og i samarbeid med, Lillestrøm videregående skole. Innlegget på ANPEs 3. konferanse, i Tromsø i slutten av september -10, var en videreføring og en utvidelse av innlegget på Lillestrøm. Håpet var, og er, å komme fram til en felles forståelse av hvilken kompetanse som egentlig ligger i nivå 1 og bidra til å skape et tolkningsfelleskap rundt læreplan og vurdering av elevkompetanse i spansk. Innlegget her er ment som et skritt på veien i denne helt nødvendige prosessen for å gjøre nivå 1 i ungdomsskolen og på vgs mer ensartet slik at lærere i begge skoleslag vet omtrent hva som "gjemmer seg" av kompetanse bak en gitt karakter. For å lykkes med dette er det helt nødvendig å trekke med seg lærere i begge skoleslag, for ingen av skoleslagene har enerett på tolkningen av forventet kompetanse ved nivå 1-kursets slutt, til tross for at vgs har lenger erfaring med spanskundervisning generelt og det aktuelle nivået⁵ spesielt.

"Verkstedet" i Tromsø var disponert slik at jeg først holdt et ca 45-minutters innlegg med spørsmål og tanker rundt årsaker til de ulikhetene som ser ut til å ha utviklet seg. Hva består ulikhetene i? Hva kan vi gjøre for å finne ut hva som er "riktig" forståelse av nivå og kompetanse? Hvilke styringsdokumenter og annet har vi å holde oss til? Etter innlegget ble det delt ut fire elevsvar fra sentralgitt eksamen nivå 1 våren 2010 som deltakerne vurderte i grupper ved hjelp av de nasjonale kjennetegnene for måloppnåelse. Etterpå sammenlignet vi karakterforslagene med karakteren som reelt ble gitt til eksamen V10. Tre av elevsvarene var blitt vurdert av såkalte ekspert-vurderere i Utdanningsdirektoratet og representerer slik sett en garanti for at karakterene representerer direktoratets forståelse av kompetansenivået for de enkelte karakterene. Helt til slutt, på overtid, ble mange kursdeltakere igjen for å få en kort gjennomgang av hva jeg hadde funnet ut angående spørsmålet om fortid (av verb) i spanskfaget. Dette var et spørsmål som mange ønsket å gå videre med etter kurset på Lillestrøm, og som jeg lovte å prøve å se nærmere på fram til Tromsø-konferansen. Mine foreløpige tanker om dette framgår på de siste lysbildene. Det er bare vi lærere, evt. med hjelp fra utdanningsmyndighetene, som kan bli enige om slike konkrete tolkninger av læreplanmålene i de enkelte fagene.

---

⁵ I Reform 94 kaltes det tilsvarende nivået C-språk 2 (C2) og ble undervist med 4 timer a 45 minutter i to år.

For å se innholdet av de ulike punktene jeg tok opp, viser jeg til lysbildene i presentasjonen. I denne teksten skisserer jeg bare kort en del av tankene / spørsmålene som lå til grunn for innlegget og ”verkstedet”, først og fremst de forholdene som jeg mener har bidratt til utviklingen av to varianter eller nivåer av nivå 1 i henholdsvis ungdomsskolen og i vgs.

Mulige årsaksforklaringer på forskjellene som ser ut til å ha oppstått i praktiseringen av spansk nivå 1 kan være:

- Manglende tradisjon i usk⁶ for å undervise spansk
- Fremmedspråk har lav status i usk pga tidligere valgfagsstatus (tilvalgsfag)
- Bare mulig å trekkes ut til muntlig eksamen i usk
- Ulik elevgruppe også utenom aldersnivå: ”Alle” elever i usk, men bare de som velger studieforbereende program i vgs

Situasjonen for spansk i ungdomsskolen

Angående de to første punktene over: Fra 1974 til 2006 hadde fremmedspråk valgfagsstatus i norsk grunnskole, såkalt tilvalgsfag. Det var valgfritt om man ville ha karakter eller ikke, og karakteren ble uansett ikke regnet med ved opptak til vgs. Fremmedspråk var et tilbud på lik linje med mer praktiske og estetiske fag, og et relativt stort antall elever sluttet med fremmedspråket i løpet av de tre årene i usk for å gå over til mer lystbetonte og kanskje enklere tilvalgsfag. Spansk eksisterte i svært liten utstrekning og hadde ikke egen læreplan. Med Kunnskapsløftet (K06) ble fremmedspråkene styrket i ungdomsskolen, selv om regjeringsskiftet 2005 førte til at fremmedspråk ikke ble obligatorisk slik det var tenkt i og med at den nye regjeringen raskt etablerte to alternativer, fordypning i engelsk og norsk. Dette var i henhold til en tankegang om at fremmedspråk er ”vanskelig”, teoretisk, og dermed ikke for alle, noe som stod i motstrid til intensjonene i Stortingsmelding 30 ”Kultur for læring” (2003/2004), grunnlagsdokumentet for K06 og læreplanene i reformen⁷. Læreplanen i fremmedspråk ble utarbeidet som en såkalt gjennomgående læreplan, dvs. at den skulle gjelde for både usk og vgs. Nivå 1 i læreplanen er altså et nivå som gis både i usk og i vgs, mens nivå 2 og nivå 3 bare gis i vgs. I og med at læreplanens nivå 1 er det samme i de to skoleslagene, vil det si at man forutsetter at elevenes

---

⁶ Forkortelsen usk brukes for ”ungdomsskolen/ungdomstrinnet”.

⁷ Denne tankegangen fortsetter å gjøre seg gjeldene gjennom igangsettingen av forsøket med arbeidslivsfag (2009-2013) som er ment å utgjøre nok et alternativ til fremmedspråk.

sluttkompetanse skal være lik eller likeverdig ved opplæringens slutt. Den eneste forskjellen som læreplanen etablerer, er ved evt. uttrekk til eksamen. I usk kan elevene bare trekkes ut til muntlig eksamen, mens elevene i vgs kan trekkes ut til muntlig og / eller skriftlig⁸ eksamen. Dette kan ha gitt signaler som har fått konsekvenser for hva som vektlegges i undervisningen gjennom den såkalte "Wash back-effekten". Hva årsaken til denne ulikheten i eksamensordning mellom skoleslagene skyldes, finnes det ingen "offisiell" forklaring på, men det er nærliggende å tro at det har å gjøre med intensjonen som ligger i begrepet "praktisk tilnærming". Begrepet innføres i Stortingsmelding 30 og er ment som et metodisk grep for å gjøre fremmedspråk mindre teoretisk, samtidig som det er et kraftig signal om omlegging av fremmedspråksundervisningen i mer praktisk retning. Kanskje mener man at muntlige aktiviteter og muntlig kompetanse er mer i tråd med denne praktiske tilnærmingen. En annen mulighet er at man har tatt ulikhetene i elevgruppene i betraktning.

Før vi ser litt nærmere på disse ulikhetene mellom elevgruppene, kan vi oppsummere de tre første punktene over med å si at spanskklærere i usk gjennomgående har liten erfaring, kanskje også mindre formell kompetanse, enn spanskklærerne i vgs. Dette er en naturlig konsekvens av de faktiske forholdene beskrevet over og den eksplosive veksten i spanskfaget i usk som følge av K06. At fagets nye status som ordinært fag i realiteten ikke har trengt helt inn hos en del skoleeiere og / eller skoleledere, og at fremmedspråk dermed ikke tas like seriøst som andre fag ved for eksempel timeplanlegging, læreransettelser etc., tror jeg også er en del av problemet. Til sammen kan disse tingene ha resultert i en annen praktisering av nivå 1 på usk enn i vgs med dertil hørende ulikt sluttnivå og ulik karaktersetting.

Ulikheter mellom elevgruppene i usk og vgs

Hvis vi går over på spørsmålet om ulikheter i elevgruppene de to skoleslagene i mellom, peker selvsagt ulik alder med tilhørende ulik modenhetsgrad seg ut som en åpenbar forskjell. En annen forskjell er at i usk har de fleste elevene faget fremmedspråk, selv om det er store ulikheter mellom skolene, mens i vgs skole er det

---

⁸ Skriftlig eksamen for nivå 1 i fremmedspråk vil bli vurdert på nytt med tanke på endring (Kirsti Hettasch, Utdanningsdirektoratet, på Felles språklærerdag 12/3-11: <http://www.moderne.no/sprakdag-F21/innlegg.html>)

bare de elevene som velger studieforbereende program som har fremmedspråk. På vgs utgjør altså fremmedspråkselevne bare en del av den totale elevgruppen, nemlig de som har tenkt å ta en høyere utdanning etter vgs og som dermed er de presumptivt mest motiverte for fortsatt teoretisk skolegang etter 10 år. (I praksis har det vel vist seg at de som ikke vet hva de vil eller hva de skal bli, gjerne også velger disse utdanningsprogrammene, spesielt studiespesialisering, og disse elevene er ikke nødvendigvis verken skolemotiverte eller -flinke, kanskje tvert imot.) Jeg konsentrerer meg i det følgende mest om aldersdimensjonen.

Alder, modenhet og språklæring

Forskning⁹ har vist at menneskers naturlige anlegg for å lære språk gjør at et barn lærer morsmål uten problem og også andre språk samtidig hvis de utsettes for nok input og har mulighet til å prøve ut, bruke, språket eller språkene. Barn lærer altså språk etter "naturmetoden". Man snakker gjerne om en kritisk alder for slik "naturlig" språklæring, evt. om to slike kritiske aldre. Det er ingen absolutt enighet blant forskere angående akkurat når denne kritiske alderen er, men man heller til å mene at den er omtrent ved inngangen til puberteten eller noe før. Evnen til å adoptere et fonologisk helt korrekt system synes å tapes tidligere enn evnen til å adoptere en korrekt grammatikk. Hvis vi ser på elevgruppen i ungdomsskolen, vil altså deres medfødte evne til å uttale det nye språket på morsmålsnivå allerede være forbi, mens evnen til korrekt språkbruk for øvrig fortsatt vil være til stede i noen grad (for noen) i starten av opplæringen. Innen denne generaliseringen vil det selvfølgelig være store individuelle ulikheter. En annen sak er at i skolesammenheng vil elevene ikke få nok input i fremmedspråkene til å kunne bruke "naturmetoden" uansett, spesielt fordi de angjeldende språkene omtrent ikke finnes i samfunnslivet rundt dem.

I forhold til vårt tema er altså ikke denne avklaringen spesielt nyttig i og med at det store flertall av elevene både i usk og på vgs er over den kritiske alder. Det betyr at ren "naturmetode" ikke vil fungere, og at metodikken i opplæringen må basere seg på en viss grad av slutnings- og abstraksjonsevne. Og det er her jeg ser den mest essensielle forskjellen når det gjelder elevenes modenhetsgrad og hva det kan ha å si for deres læring eller måten å lære på. Det er klart at elevenes ulike ståsted i livet i form av utvikling, erfaring og interesser må tas hensyn til, og det er ingen problemer

---

⁹ Denne framstillingen bygger på Tornberg (2000) og Hansejordet (2009)

med dette i forhold til å oppfylle læreplanens intensjon og kompetansemål. Man velger bare temaer, tekster og arbeidsmåter som passer alders- og utviklingsnivået. Problemet kan imidlertid vise seg når det gjelder evnen til logiske slutninger og abstraksjonsnivå. Her er det nok en forskjell i elevgruppene som kan ha betydning i denne sammenheng. Hvis evnen til abstrakt tenkning er en fordel for språklæring i skolesammenheng etter "kritisk alder", vil høyere alder medføre en fordel siden denne evnen vil utvikles ettersom hjernen utvikler seg gjennom puberteten. (Hansejordet 2009.)

Språksyn og undervisningsfokus

Evnen til å tenke om språk, se systemer og abstrahere, sees ofte på som knyttet til grammatikk. Tidligere var det vanlig med et språksyn som tilsa at det var språkets struktur og system, dvs. språkets forside, som var (det viktigste i) språket. Undervisning basert på et slikt språksyn hadde som oftest et sterkt grammatikkfokus. Språkets regler ble sett på som grunnleggende å forstå, gjerne også å kunne gjengi, for senere å evt. kunne ta språket i bruk selv. Sannsynligvis er det dette språksynet og konsekvensene det har fått for opplæringen i fremmedspråk, som har gitt faget det teoritunge preget det har hatt og som K06 med sin vektlegging av praktisk tilnærming og språket i bruk har ønsket å endre, blant annet for å gjøre fremmedspråk til et "fag for alle" og ikke bare et fag for de teoristerke. I dag ser man på språk først og fremst som et kommunikasjonsmiddel, og kommunikativ kompetanse som målet for fremmedspråksopplæringa. Spørsmålet er om de arbeidsmåtene som brukes i fremmedspråksopplæringen er basert på språket i kommunikativ bruk og praktisk tilnærming, eller om grammatikkfokus og grammatikkoppgaver fortsatt er det mest sentrale. Hvis dette siste er tilfelle, vil det kunne være en av grunnene til at elever i usk "kommer kortere" på nivå 1 enn elever i vgs i og med at hjernen deres ikke er utviklet godt nok til å kunne tenke abstrakt på et nivå som undervisningen legger opp til / forutsetter. Problemet vil være mindre i vgs fordi elevene er eldre og evnen til abstrakt tenkning er mer utviklet. Trolig har utdanningsmyndighetene ment å kompensere for dette ved at elevene i usk bruker tre år på nivå 1, mens man i vgs ved normal organisering har to år på å nå samme kompetansenivå.

Med en praktisk og kommunikativ tilnærming og tilpasning til alders- og utviklingsnivå gjennom valg av temaer og tekster, burde det være mulig å oppnå samme kommunikative kompetanse på nivå 1 i usk som i vgs. Om man kan forvente

samme grammatiske¹⁰ kompetanse, er et annet spørsmål. Det er mulig vi må akseptere at nivå 1 har noe ulikt innhold når det gjelder språkets formside i de to skoleslagene. I spansk kan vi eksemplifisere dette med "striden" om verbtiden *pretérito indefinido*. De fleste spansklærere i vgs, i hvert fall de med noen års erfaring, mener at elever som skal begynne på nivå 2 bør kjenne til, evt. også kunne bruke, "indefinido", mens det er relativt uvanlig at man arbeider (aktivt) med denne tiden i usk, noe som gjenspeiles i (eller skyldes?) lærebøkene som finnes på det norske markedet og brukes i norsk skole. Hvis vi ser til de lærebøkene i ELE¹¹ som utgis for aldersgruppene 12-18 i Spania, ser vi at alle har med usammensatt fortid som grammatisk element det arbeides aktivt med på A2-nivået, i hvert fall "indefinido", mange har også med *pretérito imperfecto*. Den norske læreplanens nivå 1 var ment å tilsvare det europeiske A2- nivået (Gulbrandsen 2009), noe som blant annet framkom i den første versjonen av læreplanen som ble sendt ut på høring, men som er strøket fra den endelige versjonen. Jeg viser til lysbildene for ytterligere informasjon rundt "indefinido-spørsmålet".

Kommunikativ kompetanse og viktige rammebetingelser

En annen sak er at mange spansklærere i vgs mener at ungdomsskoleelevene ikke bare har lav formalkompetanse, men også lav kommunikativ kompetanse når de kommer til vgs og skal begynne på nivå 2. Hvis dette er tilfelle, tror jeg det først og fremst må skyldes uhensiktsmessig didaktisk tilnærming og/eller lav spanskkompetanse hos lærer, som oftest i kombinasjon med dårlige rammebetingelser lokalt, kanskje også at veldig mange undervisningstimer ser ut til å falle bort i usk på grunn av andre aktiviteter. Å lære seg et fremmedspråk og opparbeide en kommunikativ kompetanse krever regelmessig input, jevn arbeidsinnsats og helst både indre og ytre motivasjon. Hvis signaler, eksplisitte og implisitte, fra skolens side antyder at fremmedspråk ikke er så viktig, er det svært vanskelig å få elevene til å ta faget seriøst og nedlegge den jevne arbeidsinnsats det krever å tilegne seg et nytt språk i nesten voksen alder. Det er ingen grunn til at usk-elevene ikke skal oppnå en like høy grad av kommunikativ kompetanse som vgs-

---

¹⁰ Den grammatiske kompetansen er en del av den lingvistiske kompetansen, som inngår som en av delkompetansene i begrepet "kommunikativ kompetanse".

¹¹ Español Lengua Extranjera

eleven på nivå 1, med evt. unntak for den rent grammatiske delkompetansen som diskutert over.

Oppsummering og sluttkommentarer

I denne teksten har jeg pekt på både praktiske forhold og utviklingsmessige faktorer som mulige årsaker til det noe ulike sluttnivået som det ser ut til at vi har fått på nivå 1 i spansk per i dag i henholdsvis ungdomsskolen og videregående skole studieforbereende utdanningsprogram. Hva vi skal gjøre med dette forholdet, er en annen og minst like omfattende sak som å forsøke å avdekke årsakene. Det kan se ut til at nivå 1 i ungdomsskolen er nærmere det internasjonale A1 enn A2, mens det i vgs er nærmere A2, slik nivået var tenkt da læreplanen ble laget. Dette skaper et problem for de som fortsetter med spansk nivå 2 på vgs fordi læreren som de møter der som oftest forventer et annet nivå enn det de faktisk har. Lærer må uansett legge "lista" der elevene befinner seg på sin "kompetansereise"¹², men hvis det generelle nivået over tid blir lavere, har vi i hvert fall ikke et kunnskapsløft i fremmedspråk, men heller en nivåsenkning i forhold til R94s B2/C3-nivå i vgs. Et håp kan ligge i forsøket som nå er i gang på mellomtrinnet ved mange skoler, det såkalte "tidlig start"-prosjektet ¹³ på 6. og 7. trinn. Spesielt i de tilfellene der skolene velger progresjonsmodellen, vil dette medføre en viss kompetanse i språket før oppstart med ordinært nivå 1 på 8.trinn, forutsatt at eleven velger samme språk på usk som på barnetrinnet, selvfølgelig. En annen positiv effekt jeg ser, er at dette forsøket vil tvinge fram en praktisk tilnærming på en helt annen måte enn det som nok er tilfelle i de fleste ungdomsskoler i dag i og med elevenes alder og utviklingsnivå, og dette vil kunne ha en positiv overføringsverdi fra mellomtrinnets fremmedspråksundervisning til ungdomstrinnets. La oss håpe at prosjektet konkluderer med at fremmedspråk innføres som fellesfag på mellomtrinnet fra 2012.

Kilder

Gulbrandsen, K. (2009). "Det europeiske rammeverket og læreplanen for fremmedspråk" i *Språk og språkundervisning* 4, 26-28.

Hansejordet, I. (2009). *Grammatikken i spanskfaget. Rapport frå ei kvalitativ undersøking*. (Fokus på språk, 14). Halden: Fremmedspråksenteret.

---

¹² Ida Large, Utdanningsdirektoratet, på konferansen "Vurdering for læring i språkfagene" 26/11-10.

¹³ Forsøk med fremmedspråk på barnetrinnet 2010-2012

ANPE III Congreso nacional: *Aprender español en Noruega: Por qué y para qué*. Tromsø: 22-24/9-2010

Tornberg, U. (2000). *Språkdidaktikk*. Oslo: Fag og kultur.

Utdannings- og forskningsdepartementet (2004). *Stortingsmelding 30 (2003-2004). Kultur for læring*. Oslo.

Nettsider

Centro virtual Cervantes (2002): El marco común europeo de referencia para las lenguas: http://cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca_ele/marco/

Læreplanen i fremmedspråk og andre styringsdokumenter fra Utdanningsdirektoratet som finnes på www.utdanningsdirektoratet.no (Eksamensoppgavene finnes også på denne adressen, men rettighetsbelagte tekster er tatt bort.)

Presentación en PowerPoint presentada en el congreso

Oslo kommune
Utdanningsetaten

Nivå 1 i fremmedspråk på ungdomstrinnet og i vgs – samme nivå?

Sonja Skjær F 21 og ILS.

Tromsø 24.sept 2010

III congreso de ANPE

1

Oslo kommune
Utdanningsetaten

Kunnskapsløftet K06

Læreplanen i fremmedspråk:

- Gjennomgående
  - Dvs. Nivå 1 i ungdomsskolen og i videregående skole er det samme (nivå + læreplan)
- Nivå 1 = Nybegynnerkurs på henholdsvis 225 (vgs) og 227 (usk) timer
  - Fordelt på 3 år på usk (8., 9. og 10. trinn) og 2 år på vgs (vg1 og vg2)
- Ment å tilsvare A2 i det europeiske rammeverket
  - Jmf. høringsutkastet til læreplanen og artikkel i *Språk&Språkundervisning* nr 4 2009 av Kjell Gulbrandsen

Sonja Skjær, Tromsø sept. 2010

2

Oslo kommune
Utdanningsetaten

Forskjeller usk – vgs (nivå 1):

- Eksamensform:
  - 10. trinn: Muntlig eksamen.
  - Vg2: Muntlig eller skriftlig eksamen
- Ulik modenhetsgrad
  - Som skal fanges opp av lokalt læreplanarbeid
    - Spesielt i forhold til temaer etc innen hovedområdet *Språk, kultur og samfunn*
    - Men også i noen grad innen hovedområdet *Kommunikasjon*, f.eks innen kompetansemålene som dreier seg om:
      - Autentiske tekster (innhold, tema)
      - Ordforråd i dagligdagse situasjoner (+ "spontane samtaler" og "ulike kommunikasjonssituasjoner")
      - Egne meninger og følelser
- I ungd.skolen: "alle" elever (?), i vgs: bare elever som velger studieforberedende program

Sonja Skjær, Tromsø sept. 2010

3

Oslo kommune
Utdanningsetaten

Utfordringer:

- Nivåsituering
  - Hva er det egentlig ment at elevene skal kunne etter nivå 1?
(= forståelse og tolking av kompetansemålene i læreplanen)
- Karakternivå
  - Hvilken kompetanse / hvilke prestasjoner skal ha en 5'er, en 3'er osv? Muntlig og skriftlig?
- Vi trenger et tolkningsfelleskap!
  - Hvordan skal vi få det? Hvem har ansvaret for å skape det?
Hvem har definisjonsmakt?

Sonja Skjær, Tromsø sept. 2010

4

Oslo kommune
Utdanningsetaten

Definisjonsmakt

- **Formell**
  - Sentrale utdanningsmyndigheter, dvs. Kunnskapsdepartementet og underliggende instanser:
  - Framfor alt Utdanningsdirektoratet, som lager:
    - Læreplaner
    - Vurderingsveiledninger med nasjonale vurderingskriterier
    - Eksamensoppgaver (skriftlig) med sensorveiledninger
    - Mm
  - Lokale utdanningsmyndigheter, dvs fylker og kommuner
    - Har ansvaret for lokale retningslinjer
    - Og lokalgitt eksamen (muntlig)
- **Uformell**
  - Andre faglige instanser, f.eks ved universiteter, ulike kompetansesentre etc

Sonja Skjær, Tromsø sept. 2010

5

Oslo kommune
Utdanningsetaten

Definisjonsmakt forts.:

- Utdanningsdirektoratet:
  - Har hittil ikke definert kompetansenivåene **eksplisitt** annet enn i beskrivelsen av de nasjonale kjennetegnene på måloppnåelse, men gjør det **implisitt** gjennom eksamensoppgavene til skriftlig eksamen:
    - Selve eksamensoppgaven (oppgavesettet) og hva den forutsetter av kompetanse
    - Tilhørende vurderingsveiledninger, vurderingskriterier, sensorveiledninger mm.
    - Skoleringen av sensorer og selve sensureringen (karakterene som gis)
  - Veiledning i fremmedspråk som kom i sommer kan kanskje gi en ytterligere pekepinn?
    - Evt. implisitt gjennom finlesing av de ulike oppleggene og forslagene til kriterier som ligger der - Ingen eksplisitt "nivådiskusjon"

Sonja Skjær, Tromsø sept. 2010

6

Oslo kommune
Utdanningsetaten

Definisjonsmakt forts.:

- Sentralt arbeid: Utdanningsdirektoratet og underliggende instanser (Fremmedspråksenteret):
  - Språkpermen
    - Basert på Rammeverkets nivåer (A1 – C2)
    - Sjekkklister i forhold til de fem kommunikative ferdighetene på hvert av de seks nivåene i Rammeverket ("can do" –lister)
- Lokalt arbeid: Kommuner og fylkeskommuner
  - Ulike kurs og andre tiltak i forhold til å gjøre muntlig eksamen mest mulig lik (i form og nivåkrav) og mest mulig rettferdig (i forhold til vurdering, tolkningsfelleskap)
  - lokalt læreplanarbeid: "nedbryting" av kompetansemålene, f.eks på det enkelte årstrinn og i de enkelte undervisningsopplegg, og utarbeiding av lokale vurderingskriterier

Sonja Skjær, Tromsø sept. 2010

7

Oslo kommune
Utdanningsetaten

Foreløpig konklusjon:

- Det mest konkrete fra sentrale myndigheter som vi foreløpig har å holde oss til som rettesnor ang "hvor nivået ligger" på nivå 1, er sentralt gitt skriftlig eksamen og de ulike skrivene i forbindelse med denne.
  - Derfor skal vi straks ha et lite "taller de evaluación" der dere får utdelt noen autentiske nivå 1- svar fra vårens skriftlige eksamen. Dere får også utdelt eksamensoppgaven og vurderingskriteriene.
  - Hvis det blir tid, skal jeg etterpå si noe mer om hvorfor jeg tror det er en noe ulik praksis og forståelse av nivå 1 i usk og i vgs. + komme litt inn på diskusjonen rundt hvilke fortidsformer som bør inngå i nivå 1 (grunnleggende språklige strukturer).

Sonja Skjær, Tromsø sept. 2010

8

Oslo kommune
Utdanningsetaten

Taller

- Følgende deles ut:
  - Eksamensoppgaven nivå 1 spansk V10.
  - Matrisen over vurderingskriterier fra Vurderingsveiledningen
  - Vurderingskjema fremmedspråk nivå 1 fra sensuren V10
  - Fire autentiske elevsvar fra V10 (Den 4. er ekstralesing for de raske/erfarte)
- Dere bruker ca 15 minutter på å lese gjennom oppgavesettet og elevsvarene individuelt. Noter ned en karakter dere mener er den riktige. Bruk skjemaet.
- Deretter går dere sammen 3-5 personer, det bør være lærere fra både usk og vgs i samme gruppe.
  - Diskuter karakterene dere har foreslått og begrunn dem (i kriterier og evt. erfaring)
  - Er det ulik oppfatning mellom lærere fra usk og vgs?
  - Ungdomsskolelærerne bør fortelle om en slik tekstproduksjon er på "likt nivå" som det som kan forventes på slutten av 10. trinn etter deres erfaring.
- Til slutt får dere vite hva besvarelsene fikk i sensuren (tre av dem er vurdert av "ekspertvurderere")

Sonja Skjær, Tromsø sept. 2010

9

Oslo kommune
Utdanningsetaten

Årsaker til nivåforskjellene usk – vgs?

- Liten tradisjon i usk for å undervise spansk
- Fremmedspråk har lav status i usk pga tidligere valgfagsstatus (tilvalgsfag)
- Bare mulig å trekkes ut til muntlig eksamen
- Noe ulik elevgruppe også utenom aldersnivå: "Alle" elever i usk, men bare de som velger studieforberevende program i vgs

Sonja Skjær, Tromsø sept. 2010

10

Oslo kommune
Utdanningsetaten

Årsaker til nivåforskjellene usk – vgs?

- Vgs har overført tradisjonen fra C-språk 2 i forhold til nivådefinering?
  - Muligens styrkes dette av eksamensoppgavene etter K06 som ser ut til å forvente samme nivå som før (eller høyere?)
  - Tidligere halvannen times skriftlig eksamen (etterfulgt av muntlig) er erstattet med 5-timers skriftlig eksamen. Er det blitt for høye krav?
- De elevene som begynner med nivå 1 på vgs, og som ikke har hatt fremmedspråk på usk, skal ha hele nivå 2 på ett år (140 timer på vg3)
  - Hvis dette skal være mulig, må elevene ha et høyere nivå fra nivå 1 (vg1 og vg2) enn det de elevene som kommer fra nivå 1 i usk ofte har (→ høyere nivå på nivå 1 i vgs enn i usk???)

Sonja Skjær, Tromsø sept. 2010

11

Oslo kommune
Utdanningsetaten

Årsaker til nivåforskjellene usk – vgs?

- Alle hjelpemidler tillatt tvinger fram en høy grad av tekst- og sjangerkompetanse etc. ("oppgaveteknisk" kompetanse) like mye som generell språkkompetanse til skriftlig eksamen i vgs.
  - Er dette mulig for elever i usk? Har de god nok grunnlagskompetanse fra norsk, engelsk etc?
  - Har de gode nok strategier, allmennkunnskaper og modenhet til dette?
- Lærebøkene for usk og vgs er til dels veldig forskjellige når det gjelder nivå / "krav" og innholdsmomenter (f.eks i verbtider – jmf kompetansemålet "grunnleggende språklige strukturer")
  - Lærebøkene bør ikke være ledende på dette nivået i og med at det ikke lenger finnes noen sentral lærebokgodkjenning og dagens lærebøker i spansk i liten grad er skrevet for K06 og nåværende læreplan

Sonja Skjær, Tromsø sept. 2010

12

Oslo kommune
Utdanningsetaten

Årsaker til nivåforskjellene – forsøksvis konklusjon

- Manglende eller utilstrekkelig avklaring / hjelp fra sentrale og til dels lokale utdanningsmyndigheter
- Lærebøkene
- Manglende samarbeid/samsnakk mellom usk og vgs
- I tillegg:
  - Ulike skolekulturer i de to skoleslagene
  - Ulike elever (modenhet + “alle” i usk, bare et utvalg i vgs)

Sonja Skjær, Tromsø sept. 2010

13

Oslo kommune
Utdanningsetaten

Hva kan vi gjøre?

- Insistere på mer “hjelp” fra instanser med definisjonsmyndighet (Udir, lokale myndigheter)
- Etterspørre hjelp fra faginstanser (univ., Fremmedspråksenteret, ...)
- Etterspørre og foreslå kurs etc fra ulike instanser (de samme som over + interesseorganisasjoner som ANPE, fagforeninger etc) for lærerne i kommunen/fylket
- Samarbeide lokalt, men forsøke å forankre videre (regionalt/nasjonalt)
- Synliggjøre behovene (uten “sutring” og “klaging” på K06 og læreplanen, “dumme” elever etc) i ulike fora

Sonja Skjær, Tromsø sept. 2010

14

Oslo kommune
Utdanningsetaten

Konkrete forslag / behov

- Vi trenger å definere hva som ligger i f.eks. følgende kompetansemål: *elevne skal kunne bruke grunnleggende språklige strukturer og former for tekstbinding*
  - F.eks kan vi ikke ha det sånn at lærerne i vgs forventer at elevene skal kunne preteritum indefinido og kanskje også imperfecto når de kommer til nivå 2 i vgs mens lærerne i ungdomsskolen ikke arbeider med dette (sannsynligvis fordi lærebøkene ikke legger opp til det?).

Sonja Skjær, Tromsø sept. 2010

15

Oslo kommune
Utdanningsetaten

Skal elevene arbeide med fortid?

- Jeg har forsøkt å “gå til kildene” (Udir gj. Eksamensoppgaver mm, Språkpermen, Rammeverkets beskrivelser av A2-nivå)
- Jeg har holdt meg til skriftlig produksjon. (Det er jo ingen tvil om at elever må *kjenne til/vite om* ulike fortidsformer når det gjelder de reseptive ferdighetene, f.eks. ved lesing av autentiske tekster.)
- Spørsmålet er altså om elevene skal forutsettes å kunne **bruke** disse formene selv i produksjon.

Sonja Skjær, Tromsø sept. 2010

16

Oslo kommune
Utdanningsetaten

Fortid? Eksamensoppgavene nivå 1 K06:

- Eksempeloppgaven H07: Brev om “hva du har opplevd og hva du har tenkt til å gjøre” (perfektum, evt. indef.)
- V08: Dagboknotat om et opphold i Spania på gr.lag av bilder, om én eller flere dager (perfektum, indef.)
- V09: Rekke med opplysninger om handlinger/aktiviteter fra en dag som skal settes sammen til en tekst: stått opp kl.7, kjøpt billett, spist osv. (perfektum, indef.) + brev om opplevelser i høstferien (indef., evt perfektum)
- V10: Skrive en epost med forespørsler, svare på en epost (evt bare presens)

► Fortid: Ja. Perfektum: Ja. Indef.: Tja?

Sonja Skjær, Tromsø sept. 2010

17

Oslo kommune
Utdanningsetaten

Fortid? Språkpermen, norsk og spansk

Spansk, A2 Escribir:

- Ikke noe nevnes som direkte kan sies å kreve fortid

Norsk, A2 Skrivning:

- Ikke noe nevnes som direkte kan sies å kreve fortid. Eks.: “Jeg kan skrive enkle fortellinger”

OBS! B1: “Jeg kan skrive enkle fortellinger om noe som har hendt”

► A2 kan gjennomføres uten krav til å kunne bruke fortid?!

Sonja Skjær, Tromsø sept. 2010

18

Oslo kommune
Utdanningsetaten

Fortid? Rammeverket, A2 (spansk versjon, ikke oversatt)

- Escala global (3.3 cuadro 1): "Sabe describir en términos sencillos aspectos de su **pasado** y su entorno, ..."
- Escritura creativa (4.4.1.2. Actividades de expresión escrita): "Escribe descripciones muy breves y básicas de hechos, **actividades pasadas** y experiencias personales"
- Corrección gramatical: "Utiliza estructuras sencillas correctamente, pero sigue cometiendo errores básicas sistemáticamente; por ejemplo, suele confundir tiempos verbales y olvida mantener la concordancia; sin embargo, suele quedar claro lo que intenta decir."

► Fortid? Ja. Hvilke(n)?!

Sonja Skjær, Tromsø sept. 2010

19

Oslo kommune
Utdanningsetaten

Skal elevene arbeide med fortid?

- **JA!** (evt. mener Språkpermen at det ikke er nødvendig på A2/nivå 1. Språkpermen = Udir/Fremmedspråksenteret? Hm...)
- Hvilke fortidsformer? Uavklart i de dokumentene som gjelder alle språk (Språkperm, Rammeverk)
→ vi må tolke innen vårt språk (spansk)

Sonja Skjær, Tromsø sept. 2010

20

Oslo kommune
Utdanningsetaten

Skal elevene arbeide med fortid?

- **JA!**

→ vi må tolke innen vårt språk (spansk)

- Eksamensoppgavene i spansk i K06 kan "leses" som at det legges til rette for oppgaver som krever fortid, men som et stykke på vei kan løses bare med perfektum. Likevel ville svaret bli bedre språklig med bruk av indef. eller begge.

→ indefinido er "inne" i Udirs tolkning av hva som ligger i *grunnleggende strukturer* på nivå 1, men at man ikke kan forvente at den beherskes til fulle?

Sonja Skjær, Tromsø sept. 2010

21

Oslo kommune
Utdanningsetaten

Skal elevene arbeide med fortid?

Forsøksvis konklusjon og veien videre:

- Vi må prøve å skape et tolkningsfellesskap oss imellom

→ vi må tolke innen vårt språk (spansk)

- Viktige spørsmål blir:

1. Skal elevene lære seg å *bruke* fortid på nivå 1?
2. Gjelder dette både i ungd.sk og i vgs?
3. Hvilke(n) fortidsform er det viktig(st) at elevene behersker for å bli mest kommunikativ?

Sonja Skjær, Tromsø sept. 2010

22

Oslo kommune
Utdanningsetaten

Skal elevene arbeide med fortid?

Mine (foreløpige?) svar er:

- Skal elevene lære seg å bruke fortid på nivå 1?
  - **Sí, desde luego**
- Gjelder dette både i ungd.sk og i vgs?
  - **Sí, desde luego**
- Hvilke(n) fortidsform er det viktig(st) at elevene behersker for å bli mest kommunikatív? Perfektum og/eller indefinido?
  - **Begge er viktige og bør arbeides aktivt med.**
  - **Hvis vi bare kan forvente at elevene kan lære seg én av fortidsformene produktív, er jeg ikke sikker på om det bør være perfektum... (ut fra frekvens bl.a.)**

Sonja Skjær, Tromsø sept. 2010

23

Oslo kommune
Utdanningsetaten

Skal elevene arbeide med fortid? Hvilke(n)?

¿Qué opináis?

Sonja Skjær, Tromsø sept. 2010

24